

Kontrole w placówkach oświatowych w zakresie bezpieczeństwa - cz. II

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Najwyższa Izba kontroli jest jedną z niewielu instytucji, która może wykonywać kontrole w placówkach edukacyjnych i nie tylko. Postępowanie kontrolne jak i zasady funkcjonowania NIK zostały uregulowane w ustawie o NIK.

Kontrola nie może być przeprowadzona przez przypadkowe osoby. Dlatego pracownicy NIK przeprowadzający kontrolę w placówkach oświatowych mogą jej dokonywać na podstawie legitymacji służbowej pracownika NIK i dotyczy to zatrudnionych na stanowiskach: dyrektorów kontrolnych jednostek organizacyjnych NIK, wicedyrektorów kontrolnych jednostek organizacyjnych NIK, radców Prezesa NIK, doradców prawnych, ekonomicznych i technicznych.

Natomiast pracownicy NIK zatrudnieni na stanowiskach: głównych specjalistów kontroli państwowej, specjalistów kontroli państwowej, inspektorów kontroli państwowej, młodszych inspektorów kontroli państwowej.

Mogą kontrolować na podstawie legitymacji służbowej i imiennego upoważnienia do przeprowadzenia kontroli. Kontroler okazuje upoważnienie do kontroli, w którym wskazane jest m.in.: imię i nazwisko kontrolera, jednostka organizacyjna NIK przeprowadzająca kontrolę, podstawa prawna podjęcia kontroli, numer i tytuł kontroli, zakres przedmiotowy i okres objęty kontrolą, nazwa i adres jednostki kontrolowanej.

Każdy dyrektor placówki oświatowej powinien sprawdzić, czy osoba podająca się za kontrolera NIK ma wszystkie obowiązkowe uprawnienia.

Ponadto wszystkie kontrole NIK są przeprowadzane w godzinach pracy placówki edukacyjnej, ale może zdarzyć się również sytuacja nadzwyczajna i wówczas kontrola może odbywać się w dniach wolnych od pracy i poza godzinami pracy. W takim przypadku jednostka kontrolowana ma prawo zwrócić się o zwrot kosztów wynagrodzenia dla swoich pracowników, którzy byli w pracy w dniach wolnych lub poza godzinami pracy. Co więcej, kontrolowana przez NIK jednostka oświatowa może dochodzić zwrotu kosztów

związanych z korzystaniem przez kontrolera z urządzeń technicznych i środków transportu.

Kontroler ma prawo do: swobodnego wstępu do obiektów i pomieszczeń szkoły, wglądu wszelkich dokumentów związanych z jej działalnością i zakresem przewidzianej kontroli. NIK może między innymi przeprowadzać kontrole w różnych obszarach edukacji. Celem każdej kontroli NIP jest zawsze ocena wielorakich działań w różnych zakresach działalności edukacyjnej placówek oświatowych. Zakres kontroli może być szeroki i różnorodny. Szczególnie w tym artykule chcę zwrócić uwagę na zagadnienia związane z **bezpieczeństwem i higieną pracy pracowników i higieną nauczania uczniów**.

Zapamiętaj!

Każda kontrola odbywa się w siedzibie jednostki kontrolowanej oraz w miejscach, gdzie wykonuje ona swoje zadania.

Po każdej kontroli następuje jej podsumowanie, pracownik NIK przygotowuje wystąpienia pokontrolne, które zawierają:

- zwięzły opis ustalonego stanu faktycznego i ocenę kontrolowanej działalności
- nieprawidłowości oraz przyczyny, zakres i skutki ich powstania, a także osoby za nie odpowiedzialne.

Wnioski pokontrolne oraz uwagi mają na celu poprawienie funkcjonowania szkoły poprzez usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości. Od wniosków będzie zależało, jak zostaną sformułowane zalecenia.

CZAS REALIZACJI ZALECEŃ

Przypadki:

- Jeżeli dyrektor placówki edukacyjnej nie zgadza się z opisanim stanem faktycznym lub ocenami, może zgłosić zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego. Ma na to 21 dni. Zgłasza je do dyrektora jednostki kontrolnej NIK. Zastrzeżenia rozpatruje niezależna komisja powołana przez NIK. Dyrektor placówki oświatowej zostaje powiadomiony o terminie posiedzenia, uczestnictwo jest jego prawem a nie obowiązkiem. Komisja podejmuje uchwałę, w której orzeka o uwzględnieniu zastrzeżeń w całości lub w części albo je oddala. Jeżeli komisja uwzględniła

zastrzeżenia, dyrektor NIK dokonuje zmiany w wystąpieniu pokontrolnym zgodnie z treścią uchwały. Wystąpienie takie jest ostateczne, nie można zgłaszać do niego zastrzeżeń.

• W przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości i dyrektor placówki edukacyjnej nie ustosunkował się do zastrzeżeń...

Adresaci wystąpień pokontrolnych mają obowiązek w terminie określonym w wystąpieniu, nie krótszym niż 14 dni, poinformować NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków oraz o podjętych działaniach i przyczynach ich niepodjęcia.

Prezes NIK wysyła również informację o wynikach kontroli właściwym naczelnym i centralnym organom państwowym. Organy te w ciągu 14 dni od otrzymania mogą przedstawić swoje stanowisko, jest ono później dołączane do informacji. Poza tym, Prezes NIK też może dołączyć swoje opinie. Następnie ten dokument o wynikach kontroli przekładany jest m.in. Sejmowi, Prezydentowi RP i Prezesowi RM.

Aby uniknąć popełnienia błędów w placówkach NIEKONTROLOWANYCH, warto korzystać z publikacji raportów wyników kontroli NIK

PRZYKŁADOWE WSKAZÓWKI DLA DYREKTORA

Na co warto zwrócić uwagę w swojej placówce edukacyjnej, w **obszarze bezpieczeństwa**, aby z wyciągniętych wniosków pokontrolnych w danej placówce oświatowej było jak najmniej albo wcale nie było sformułowanych zaleceń.

Zapamiętaj!

Wnioski pokontrolne oraz uwagi mają na celu poprawienie funkcjonowania szkoły poprzez usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości.

Kontrole NIK mogą obejmować także działania w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, i są w stanie wykazywać rozmaite nieprawidłowości w różnych obszarach funkcjonowania szkoły m.in. mogą dotyczyć:

- bezpośrednio organizacji i czasu pracy nauczycieli
- niepełnego lub niewłaściwego wyposażania stanowisk pracy
- wadliwego opracowania dokumentów regulujących pracę szkoły, związanych z organizacją pracy
- braku uwzględnienia zasad pracy higieny umysłowej, np. nierównomiernie rozłożenie lekcji, zarówno pod względem liczby godzin i stopnia trudności przedmiotów, nie rozpoczynanie zajęć o stałej porze, łączenie tych przedmiotów w bloki
- samych pomieszczeń lekcyjnych wyznaczonych do przeprowadzenia zajęć edukacyjnych - norma powierzchni na jednego ucznia wynosi od 2 do 2,5 m²
- niedostosowania mebli do wymogów ergonomii
- niezagwarantowania najmłodszym uczniom sal lekcyjnych w pobliżu sanitariatów
- prowadzenia częściowo zajęć z wychowania fizycznego na korytarzach szkolnych - niewystarczający do-

stęp do bazy i urządzeń sportowych i rekreacyjnych

- organizacji żywienia, często występują nieprawidłowości w stanie higieniczno-sanitarnym
  - nie stworzenia odpowiednich warunków do regeneracji sił i uzyskania optymalnej efektywności pracy umysłowej np.
    - brak organizacji przerwy międzylekcyjnej, która powinna umożliwiać uczniom spożywanie posiłków na terenie szkoły
    - brak odpowiednich długości przerw, które powinno się ustalać po zasięgnięciu opinii z RR i SU
    - nadmierne zagęszczenie klas nie również nie sprzyja efektywnej pracy umysłowej oraz nie gwarantuje w pełni bezpieczeństwa szczególnie w razie potrzeby przeprowadzenia natychmiastowej ewakuacji
  - nieskutecznego działania na rzecz zalecanego ciężaru tornistrów (nie powinna przekraczać 10-15% masy ciała), np.: niezapewnienie uczniom możliwości pozostawiania w szkole części przyborów lub podręczników szkolnych lub zorganizowanie tego w sposób niefunkcjonalny
  - nieprawidłowości w budynkach, jak: blokada lub niedrożność drzwi ewakuacyjnych, brak w widocznych miejscach planów ewakuacji, a zatem nieprawidłowe przeprowadzenie ewakuacji, wykorzystanie monitoringu tylko do celów dowodowych, a nie interwencyjnych - obraz z kamer powinien być przekazywany również w czasie rzeczywistym; brak apteczek lub apteczki nie właściwie są wyposażone albo rozmieszczone w budynku przedszkolnym, szkolnym
  - nieodpowiedniego przygotowania procedur postępowania na wypadek zagrożenia zewnętrznego i wewnętrznego, czyli znalezienia niebezpiecznego przedmiotu, niebezpiecznego zachowania się ucznia lub rodzica aż do podłożenia ładunku wybuchowego czy ataku terrorystycznego
  - niedostosowania różnych procedur do realiów danej szkoły, np.
    - nieuwzględnienie potrzeb niepełnosprawnych w czasie ewakuacji
    - brak urządzeń alarmowych na stanie przedszkola, szkoły, placówki
    - sygnały alarmowe niedostosowane do konkretnego typu zagrożenia. Często brakuje sygnałów: na wypadek konieczności zabarykadowania się w klasach, odwołującego alarm.
- Natomiast często pojawia się wykorzystanie takiego samego sygnału na wypadek ewakuacji z budynku i w przypadku konieczności barykadowania się w klasach;
- niskiego poziomu praktycznej znajomości procedur bezpieczeństwa, np.
    - nie są opanowane teoretycznie ani praktycznie przez pracowników placówek edukacyjnych, ponieważ systematycznie nie występują ćwiczenia sprawdzające funkcjonowanie tych procedur

- bardzo rzadko odbywają się ćwiczenia z pierwszej pomocy przedmedycznej, nie zawsze jest prawidłowo udzielana pierwsza pomoc
- często występują błędne decyzje podejmowane przez dyrektora
  - brak obserwacji na bieżąco obrazu z monitoringu, co uniemożliwiłoby śledzenie działań potencjalnego napastnika, czy nieznaną sposobu bezpiecznego przekazania uczniów rodziców i opiekunów
  - brak działań adekwatnych do rodzaju zagrożenia i bezpośredniego reagowania na zdarzenia i postępowania po zdarzeniu, np.
    - opieka nad uczestnikami zdarzenia
    - zbierania i przekazywania informacji o zdarzeniu
    - oceny zaistniałej sytuacji i wyciągnięcia wniosków
- * braku aktualizacji procedur
- * nieprawidłowego i nierzetelnego prowadzenia dokumentacji powypadkowej
- * nieprzeanalizowania z pracownikami szkoły przyczyn i okoliczności zdarzeń i nie wypracowano środków zapobiegających kolejnym wypadkom.

PODSTAWA PRAWNA:

* *Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 10 marca 2022 r. w sprawie ogłoszenia*

jednolitego tekstu ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz.U. 2022 poz. 623)

* *Uzasadnienie do ustawy z dnia 11 kwietnia 2007 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 80, poz. 542).*

* *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (tekst jedn. Dz.U. 2020 poz. 1604).*

* *Uzasadnienie do ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2015 poz. 357).*

* *Obwieszczenie Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 15 kwietnia 2022 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U. 2022 poz. 1225)*

Bibliografia:

1. A. Grajda, Z. Kułaga, Nadmierne obciążenie kręgosłupa uczniów tornistrami, *Bezpieczeństwo Pracy* 9/2007.
2. Y. Hong, G. Brueggemann Changes in gait pattern in 10 year old boys with increasing loads when walking on a treadmill, „*Gait Posture*” 11/2000, s. 254–259.
3. Pilch T. (red.), *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2003.